

Gynekologinen syöpä ja haave lapsesta

Suomessa sairastuu vuosittain noin 1900 naista gynekologiseen syöpään. Gynekologisilla syöville tarkoitetaan munasarja-munanjohdinsyöpää, kohdun runko-osan syöpää, kohdunkaulansyöpää, ulkosynnyttinsyöpää ja eräitä harvinaisia syöpiä.

TEKSTI TARU SALOVAARA, MARJO SORSA JA EVA-MARIA STRÖMSHOLM

Tehokkaiden hoitojen ansiosta monet gynekologisen syövän sairastaneet paranevat tai saavat elämäänsä useita lisävuosia. Näihin syöpiin liittyy paljon erityispiirteitä, joihin potilaan hoitopolun aikana ei kiinnitetä riittävästi huomiota eikä potilas saa tarvitsemaansa tietoa ja tukea. Syöpähoidot aiheuttavat haittavaikutuksia, joista osa on pitkäkestoisia tai pysyviä ja ne vaikuttavat potilaan fyysiseen ja psyykkiseen jaksamiseen – ja ennen kaikkea elämänlaatuun. Näiden asioiden työstäminen ja hyväksyminen voi olla potilaalle pitkä prosessi.

Syöpähoidot voivat aiheuttaa lapsettomuutta

Paikallisen ja pienikokoisen kasvaimen ensisijaisena hoitona on leikkaushoito, jolloin potilalta poistetaan tyypillisesti ainakin kohutu ja munasarjat. Nuorille naisille, joilla on haaveissa lapsi, voidaan joissakin tapauksissa tehdä säästävä leikkaus, jolloin poistetaan vain kasvain riittävällä tervekkudsmarginaalilla.

Kasvaimen sijainti tai syövän levinneisyys ovat kuitenkin usein esteenä, jolloin säästävää leikkausta ei voida tehdä. Levinnyttä syöpää hoidetaan sädehoidolla tai sytostaateilla tai näiden yhdistelmillä. Erityisesti lantion alueelle suurina annoksina annettu sädehoito tai suuret sytostaattimäärät aiheuttavat eriasteisia munasarjojen toimintahäiriöitä, jotka voivat johtaa lapsettomuuteen.

Syöpähoidot aiheuttavat valtaosalle potilaita vähintäänkin väliaikaisia hormonaalisia muutoksia. Useat nuoretkin naiset joutuvat kärsimään hormonaalisista oireista ja saavat ennenaikaiset vaihdevuodet. Moni suree

syövän aiheuttamaa lapsettomuutta, eikä tätä vaikeaa asiaa käsitellä riittävästi potilaiden ja heidän läheistensä kanssa.

Potilaiden näkökulmasta ongelmallista on se, että ennakoimalla olisi mahdollista esimerkiksi kerätä munasoluja talteen, tai sädehoitoa edeltävästi voitaisiin siirtää munasarjoja leikkauksessa, jotta sädehoidon aiheuttamat vauriot pystyttäisiin minimoimaan. Näistä ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä jaetaan edelleen hyvin niukasti tietoa ja valitettavan usein hoitavan lääkärin tietämys tai tietämättömyys aiheesta vaikuttaa siihen, tarjotaanko potilaalle tätä mahdollisuutta. Hoitojen vaikutuksista kykyyn saada lapsia kerrotaan monesti vasta siinä vaiheessa, kun hoidot on määrä aloittaa. Tällöin ollaan jo usein myöhässä, koska viivästyttämällä hoitoja paranemisen nuste voi heikentyä.

Hoidon lisäksi tarvitaan monenlais-ta tukea

Potilaat haluavat, että heidät kohdataan kokonaisvaltaisesti, eikä vain yksinomaan fyy-

**MONI SUREE SYÖVÄN AIHEUTTAMA
LAPSETTOMUUTTA,
EIKÄ TÄTÄ VAIKEAA
ASIAA KÄSITELLÄ
RIITTÄVÄSTI
POTILAIEN JA
HEIDÄN LÄHEIS-
TENSÄ KANSSA.**

sisenä sairautena. Gynekologiseen syöpään sairastuneet naiset toivovat, että syövän vaikutuksesta naiseuteen, seksuaalisuuteen ja parisuhteeseen puhuttaisiin enemmän. Monelle kipeän lapsettomuuden käsittelemiseen tarvitaan nykyistä enemmän tukea. Olisi myös tärkeää jakaa tietoa esimerkiksi adoptiomahdollisuuksista ja sijaisvanhemmuudesta. Erityisesti nuorten kohdalla jo hoitoja edeltävästi tulisi kartoittaa lapsitoivetta ja mahdollisuuksien mukaan tarjota keinoja lapsihaaveen ylläpitämiseksi. Keinoja tähän on jo – nyt tarvitaan ennaltaehkäisevien toimenpiteiden ottamista osaksi hoitoprosessia.

Kirjoittajat ovat Suomen Gynekologiset Syöpäpotilaat hallituksen jäseniä.

Lisätietoa

Gynekologisiin syöpätauteihin sairastuneiden erityistarpeita huomioimaan perustettiin potilaiden toiveesta talvella 2020 yhdistys, Suomen Gynekologiset Syöpäpotilaat ry – Gynekologiska Cancerpatienterna i Finland rf. Yhdistyksen tarkoituksena on tukea potilaita heidän elämänhallinnassaan, kuntoutumisessaan, työhönpaluussaan sekä psykososiaalisissa haasteissaan. Lisää yhdistyksestä voit lukea osoitteesta www.gysy.fi. Voit myös seurata yhdistystä sosiaalisessa mediassa.

Facebook:
gynekologisetsyopapotilaat
Instagram: gysy.ry
Twitter: gysysuomi